

g · dialog · dialog · dialog · dialog · di

Årsaken til 9. april

«Vårt folk bør lære den hele sannhet å kjenne og erkjenne sin egen skyld for 9. april og 5 års okkupasjon.» (Johan Scharffenberg i Morgenbladet 9/4 1960)

I AFTENPOSTEN HAR professor Nils Ørvik kommentert angrepene på Kåre Willoch for hans utsagn om at det «er ikke grunnløst å anta at et sterkere forsvar, som Høyre ønsket, kunne ha gitt større muligheter for å holde Norge utenfor krigen i 1940.» Dr. Ørvik, som konkluderer med at det er god historisk dekning for Willochs antagelse, omtaler bl.a. de politiske partiers holdning til forsvaret i tredeårene.

Efter min oppfatning var det ikke bare de altfor små bevilgninger til forsvaret som fikk så katastrofale følger, men som generalmajor Erichsen sa på Forsvarsforeningens årsmøte 15. novbr. 1947: «Det verste var at forsvarsånden og forsvarsviljen var forsøkt drept i folket.»

Jeg synes også det er nødvendig å se på den ansvarlige regjeringens handlemåte i april 1940. Daværende oberst (senere general) Odd Lindback-Larsen skrev i sin bok «Veien til katastrofen» side 109: «Men alle foreliggende opplysninger tyder på at om Norge hadde mobilisert i september 1939 eller endog i februar 1940, ville tanken på å angripe Norge våren 1940 overhodet ikke blitt aktuell, og slett ikke på tysk side.

Tyskerne anså angrepet så risikabelt at det endog ikke er utenkelig at angrepet ville blitt oppgitt om vi hadde mobilisert omkring 1. april. «Oberst Erik Quam skrev i Morgenbladet for 18/11 1978 bl.a. «I 1940 var vi ikke mobilisert med alt dette innebar for våre forsvarsmuligheter.»

DETTE FALLER sammen med uttalelser fra generalfeldmarskalk Keitel og general Jodl: «Hvis de norske tropper hadde vært på plass i rett tid ville operasjonen støtt på meget store vanskeligheter. «Den danske kommandørkaptein Kjølens skriver: «Det kan saaledes slaas fast at hvis Norge blot havde været mobilisert i Tide, ville dette Land paa Grund af sine enestaaende Forsvarsmuligheder ikke alene have vanskeliggjort den tyske Operasjonsplans Udførelse, men hele den militære Operation mot Norge vilde i saafald efter al Sandsynlighed næppe vært bragt til Udførelse.»

Den fremragende britiske krigshistoriker B.H. Liddel Hart skriver i sitt verk «Den annen verdenskrig» side 67: «Hvorfor

gjorde ikke nordmennene sterkere motstand mot en så liten invasionsstyrke? Først og fremst fordi deres styrker ikke var mobilisert. Tross advarsler fra den norske minister i Berlin og innbyggende henstillinger fra generalstaben, ble ikke mobiliseringsordren gitt før natten mellom den 8. og 9. april — bare få timer før invasjonen.»

Liddel Hart synes ikke oppmerksom på at det heller ikke den 9. april gikk ut noen ordre om ~~all~~ almindelig mobilisering.

Chr. A.R. Christensen forteller i Vårt folks historie, bind IX, side 166: «Da Ljungberg sammen med Trygve Lie ved 4-tiden om morgenen kom ned i generalstaben, protesterte derfor oberst Hatledal meget bestemt og sa at stille og delvis mobilisering nå ikke lenger var mulig; Ljungberg fastholdt imidlertid at så skulle det være.»

I Undersøkelseskommissjonens Innstilling heter det i bilag 5 i bilagsbind 1, side 106: «Det fremstøt som ble gjort mot Hamar og Elverum og som voldte så stort avbrekk i Kongens, Regjeringens og Stortingets arbeide ville ikke ha kunnet finne sted under påbegynt og noe fremskreden mobilisering»

FHV. SENDEMANN Einar Maseng (Norges delegerte ved Folkeforbundet 1934 og sendemann i Moskva 1939-41 skrev i Nationen for 26. april 1955: «I dagboka finner jeg i forbindelse med samtalene med Koht og Nygaardsvold et notat: «Mitt skriftlige memorandum av 23. februar 1940 med henstillinger om 1) Mobilisering, 2) forhandlinger med Sverige om samarbeid i tilfelle landgang, kunne selvfølgelig ikke vinne gehør, efter den almindelige innstilling som regjeringen hadde.»

Herr Maseng fortsetter i samme artikkel: «Da en fremmed makt vinteren 1940 ville angripe Norge for å bruke det for sin krigføring, sviktet det norske styret. Efter undersøkelseskommissjonens og Scharffenbergs avslørende publikasjoner er det ikke mulig å komme forbi den ting at ved siden av vestmaktene i og for seg legitime maktpolitikk var det våre egne ledes uerfarenhet med hensyn til den slags politikk som drog oss inn i krigen. Da ulykken var skjedd, måtte disse, for ikke å miste ansikt, legge skylden på den andre krigførende parten. Det var denne som ble skurken i fortellingen. For dem som hadde lokket oss — vestmaktene — ble dette en ekstra triumf.»

DE FØRSTE DAGER efter invasjonen beskrives av Arthur Jensen og Kjell Hanssen slik i «Fra fred til fred» bind I, side 65: «Det kan ikke sies at regjeringen i disse første kritiske dager traff de nødvendige tiltak for å dempe forvirring og usikkerhet. Den første proklamasjon som ble sendt ut av Nygaardsvolds regjering den 11/4 var heller ingen oppfordring til samling av kreftene til motstand mot overfallsmakten. Regjeringen makte «helle det norske folket til å halde fast ved fridomsarven, men det ble ikke sagt noe om vepnet motstand, heller ikke at mobiliseringsordren stod ved makt.»

Professor Frede Castberg refererer i sin bok «Minner om politikk og vitenskap» side 92 fra en samtale han hadde med Kong Haakon den 10/1 1945: «Kongen brukte det uttrykk at Koht hadde «stukket i lommen» de telegrammer han hadde fått før 9. april og som inneholdt varslene om den tyske aksjon.»

DEN OPPEFATNING som fra enkelte hold har vært hevdet om at både invasjonen og de mislykkede forsøk på å stanse den skyldtes 5. kolonnevirksomhet og forræderi, imøtegås av oberst O. Munthe-Kaas i «Krigen i Narvik-avsnittet i 1940 side 128-29: «Den beleiring som det lille parti Nasjonal Samling med Quisling som fører voldte, var uten betydning. Det er ikke blitt påvist at partiet befattet seg med landsforrædersk spioneri. Neppe noe land var mindre befengt med spionerende landsmenn enn Norge.»

Som eksempel på dette omtaler obersten i en note side 129 at under planleggingen av angrepet på Norge måtte general Falkenhorst savne det nødvendige materiale for en vurdering av så vitale faktorer som tilstanden på de norske kystbefestninger og om mobiliseringsberedskapen for den norske hær.

Påstanden om at norske offiserer var feige motsies av det faktum at av de falne og sårede norske militære under de 2 måneders som krigen varte, var 11 1/2% offiserer. I den finske vinterkrig var på finsk side det tilsvarende prosenttall 4.

At Johan Nygaardsvold innså regjeringens forsømmelser fremgår av Trygve Lie: «Leve eller dø» side 228: «Nygaardsvold kom også med slike ytringer at han måtte stå til rette for forsømmelser av forsvaret og for krigføringen.»

John Sand